

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző: **S. A.**
Cím: **Endrődi Sándor meghalt**
1850 - 1920

Forrás: **Szombat**

Bp.
(Hely)

1920 XI 9
(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Osztályozás

Tárgy

92

Hely

Endrődi Sándor

Idő

"1920"

Személy

Közp. nyomat. XX. cs. 23. sz.

Endrődi Sándor meghalt 1850 - 1920

Nekünk nem jött váratlanul Endrődi Sándor halála. Tudtuk, hogy már évek óta meg volt törve egészsége, ha néha nagy ritkán láttuk valahol, fájta a szívünk érte, mert csak árnyéka volt annak a friss, jókedvű, duzzadó életkedvű embernek, akinek ismertük. Néhány nap előtt hallottuk, hogy — most már másodszor — szélütés érte s elhunytára el kell készülnünk. Halálát mely megilletődéssel vettük tudomásul, — egyformán siráljuk benne az emberi és a költőt, mert ennek is, annak is a legkiválóbbak egyike volt a vele egykorunk között.

Finom testalkatú, szőke haja és szakállja ember volt: szelíd kék szeme derült jóssággal tekintett a világra. Mindenki felé kedves, barátságos indulattal közeledett s aki valaha egy negyedórárt beszélt vele, az mind szeretettel gondol rá vissza. Haragosa vagy ellensége nem is volt, ő ugyan nem bántott senkit, nem volt harcos természet, nem voltak az emberekkel szemben pretenziói, hát nem is volt senkivel surlódása. Megvolt benne az a bölcsesség, amely az élet szeretete, szeretete a jó társaságot, a vidám trófiát, az asztal örömeit. Nem volt szenvedélyes természet, csupa harmónia, derű és kedvesség volt, — derék, jó ember, azonkívül, hogy a legjobb magyar költők egyike volt a maga kortársai között. Az utóbbi években ritkán lehetett látni, sokat betegeskedett, elvonultan élt csöndes rózsadombi lakásán: irását is ritkán láttuk, — bizonyosan nem voltak kedvére a zavaros és zajos idők sem, melyek a háború óta rájuk köszöntöttek.

Szelíd, derült lényből, tiszta, lelkes szívből fakadt kölészete is. Mint a maga korának majd minden lírikusát, őt is két fényes szellem inspirálta: Petőfi és Heine. Petőfi inkább az egyéniségeivel, Heine inkább a költészetével. Petőfi volt, különösen fiatal korában: az az ember-ideál, aki

ben rajongása kielégült, Heinének a poétikája hatott rá: tőle tanulta a lágy, érzéletes, könnyed hangulatokba összefoglalt és érzelmesen vagy élcesen kicsattanó dal formáját *Tücsökéldai*, melyek még a nyolcvanas évekből valók, a szerelemnek, a természetben való gyönyörködésnek, az anyhe családi örömeinek és a bánatnak az anakreoni hangulatoknak szép, meleg és tiszta ritmusai, — egy kedves és szép koszorú, egyszerű virágokból, de finom és izléses kézzel összekötve. Heinével csak hangulatainak mélységével és tisztaságával rokon, — cinizmusa, meghasonlása, szkeptikus vívódása idegen volt számára. És volt már akkor is saját hangja, zengő, tiszta lírai tenor, amely megkülönböztette mindenkitől.

A kilenvenes években érte fénykora virágát. Költői hangja is kímélyült, regiszterben szélesedett, erőteljessé vált. Elkor aratta élete legnagyobb sikerét, amelynek alig van párja annak a kornak a lírájában. *Kuruc-nótái* szerezték meg neki az ünnepeket, a népszerűség telőpontját s talán a jogcímét is az örök életre. A kuruc-költészet hangjait, melódiait, nyelvéket, régies versformáikat föllelkesíteni, kiemelni a kuruc-tradícióból azokat a hangokat, amelyek a magyarság állandó, mindig aktuális hangulatát, fájdalomait, vágyait, keserűségét és dacosságát fejezik ki, azt a magyar érzést, amely évszázadok folyamán a magyar ember lényének alkotóeleme lett — ez olyan zseniális invenció volt, amely már eleve biztosította, hogy a magyar zivék visszhanggal fognak rá felelni. Endrődi teljes kongenialitással fejlesztette tovább a kuruc-költészetet, a költői hangulánzt csaknem tökéletes művészetével pengette tovább a XVII. századi melódiaikat, nótái ugy hatottak, mintha esztendő egy Rákóczi-korabeli lantos támadt volna föl, de úgy, hogy benne van szívében és idegrendszerében minden, amit a magyarság az azóta lefolyt két évszázad alatt átélt. Hozzá még ezek a kurucnóták a millennium ideje táján, a nemzeti önérzet nagy föllángolása idejében jelentek meg, amikor Rákóczi kultuszát ismét magyarra

lobbantotta a közhangulat. Példátlannul tetszetek ezek a kis versek, betéve tudták olyanok is, akik máskor sohasem szoktak verseket olvasni, összeolvadtak a köztudatban az igazi kuruc-versekkel, má is énekelnek nem egy olyan kuruc-nótát, amelyről nem is tudják, hogy nem igazi régi kuruc-ének, hanem Endrődi muzsájának kedves virágai. Az utánpótlás egész hada vetette magát Endrődi nyomán a kuruc-nótázásra — ez persze az ő sikerének az árnyéka volt.

Az éretti férfikor meghozta neki is az életfilozófiát. Kétféle formában alakította meg költőileg a megélt férfi életapasztalataiból leszűrte életbölcsességet, a leszámolást a világ dolgaival. *Isten felé* című kötetében s számos ennek megjelenése után írt versében a valláshoz, az emberekhez, az élethez való viszonyát komoly és mégis meleg, lágy, lírai hangon foglalta poézissá, — *Anakreoni versei*-ben ugyanez a rezignáció a gyöngyöző borral telt poháron keresztül csillog olyan mosollyal, amelynek derűje alatt ott mész az ötvenedik év felé haladó férfiember csöndes szomorúsága.

Az utolsó tíz évben Endrődi már keveset írt, életére lassan pusztulni kezdett s alkotó kedve is lankadt. Legtöbbször még a gyermekekhez szólt, a *Jó P. Jás* kis olvasóit gyönyörködtetve kedves, naiv rímekkel.

Egész életében szerény ember volt, szerény viszonyok közt élt, előbb mint középiskolai tanár, később mint a képviselőház naplószerkesztője. Néhány irodalomtörténeti jellegű munkájával is jó szolgálatot tett régebbi irodalmunk népszerűsítésének, a Kisfaludy-Társaság és az Akadémia tevékenységében is buzgón kivette a részét.

Holttestét hétfőn délután lehozták Bimbó-utcai lakásából, ahol meghalt, az Akadémia előcsarnokába s itt ravatalozzák föl. Temetésén, mely szerdán délután három órakor lesz a Kerepesi-úti temetőben, *Bedőly* Zoltán a Kisfaludy-Társaság, *Pekár* Gyula a kormány, és a Petőfi-Társaság nevében fogja elhucszatni. S. A.